

TEHNOLOGIJA GAJENJA STRNIH ŽITA

U tehnologiji gajenja strnih žita posebno mjesto se posvećuje roku sjetve, koji je presudan činilac visine prinosa. Ovo je posebno izraženo u godinama sa sušnim proljećem. Deficit padavina i visoke temperature u proljeće prate proizvodnju strnih žita dugi niz godina.

Pravovremena sjetva omogućuje biljkama duži period bokorenja, bolje ukorijenjavanje i dublje prodiranje korijenovog sistema, što omogućuje normalnu dužinu vegetacije svakog genotipa u vegetativnoj fazi razvoja biljke. Ovi faktori su preduslov boljeg prezimljavanja biljaka. Biljke koje se razvijaju nakon sjetve u optimalnom roku dobro koriste vodu i hraniva i u dubljim slojevima zemljišta. Sjetva u optimalnom roku utiče na broj klasova po jedinici površine koji je osnovna komponenta prinosa.

Optimalan rok sjetve pšenice u našim uslovima počinje od 5. oktobra, mada u nekim sezonama može da počne i krajem septembra. Kao kraj optimalnog roka sjetve smatra se 25. oktobar, ali ukoliko to uslovi dozvole može i do početka novembra. Optimalan rok sjetve ozimog ječma je od 25. septembra do 20. oktobra. Sjetva izvan ovih rokova znatno povećava rizik proizvodnje ovih žitarica.

Za proizvodnju strnih žita najbolji predusjevi su oni koji ranije napuštaju njive i oslobađaju površine za obradu i pripremu, a to su grašak, pasulj, krompir, kukuruz. Kao nepovoljni usjevi smatraju se kasni hibridi kukuruza, monokultura i sl. U slučajevima kada nije moguće izbjeći kasni predusjev, treba sejati sorte tolerantne prema roku sjetve i predusjevu.

Od predusjeva, količini žetvenih ostataka i vlažnosti zemljišta zavise način i dubina osnovne obrade. Priprema zemljišta mora da bude kvalitetna, a pokrivač sjemena u sloju 5-8 santimetara mrvičasto zrnaste strukture. Veće grudve zemljišta nijesu poželjne u sjetvenom sloju.

Sjetva i njen kvalitet su bitni elementi svake uspješne proizvodnje strnih žita. Kvalitet sjetve zavisi od više elemenata: sjetvene norme, preciznosti sejalice, postizanja dobrog ulaganja sjemena na zadatu dubinu itd. Smatra se da je sjetva kvalitetna ako je 80% sjemena posejano na dubinu 4-5 cm. Kada su uslovi suvlji treba sejati na nešto veću dubinu – oko 5-5,5 cm. Jedan od bitnih elemenata sjetve jeste brzina kretanja sejalice (ako se sjetva vrši mašinski) i ona je, u zavisnosti od tipa sejalice i traktora koji je agregatiran, od 7 do 9 kilometara na čas. U kvalitetnu sjetvu spadaju i radnje drljanja ili valjanja glatkim valjcima, zavisno od uslova pripreme parcele.

Količina sjemena po jedinici površine zavisi od sorte, krupnoće zrna, mase hiljadu zrna, klijavosti i čistoće semena. Povećanje količine sjemena, potrebno je ako je priprema zemljišta nekvalitetna, a sjeme ostaje na površini sjetvenog sloja, zatim ako je veća zakorovljenost parcele, ili je smanjena upotreba azotnih hraniva. Broj klijavih zrna, odnosno kg/ha, zavisi od fizičkih pokazatelja sjemena,

sorte, nivoa agrotehnike, roka sjetve itd. Količina sjemena pšenice po hektaru u našim uslovima se kreće od 250-300kg, a kod ječma od 180-240kg.

Bez obzira na kvalitet obrade, predsetvene pripreme i sjetve, bez mineralnih đubriva nema visokih i stabilnih prinosa strnih žita. Najčešće se u zemljište unose kompleksna NPK đubriva različitih formulacija (15:15:15, 8:16:24, dr). Fosfor i kalijum se unose isključivo pod osnovnu obradu, jer je njihova pokretljivost neznatna, dok se jedna polovina azota, kao nosioca prinosa, unosi pod osnovnu obradu, a druga polovina se koristi za prihranjivanje. Za prihranjivanje se najčešće koriste samo azotna đubriva KAN i Urea. Prvo prihranjivanje se izvodi krajem zime (krajem februara do polovine marta), a drugo u fazi pred vlatanje ili u ranom vlatanju. Prihranjivanje se vrši radi ishrane biljaka, a ne radi đubrenja zemljišta.

Vladimir Popović, dipl. ing. agr.

Stručni saradnik u oblasti ratarstva i povrtarstva